

*Литвиненко А. С.,
здобувач вищої освіти другого (магістер.) рівня
(Науковий керівник – д.е.н., проф. Зайченко В. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Значимість аграрного сектора економіки України неможливо переоцінити. Сільське господарство забезпечує населення країни продукцією, від якої залежить якість життя та стан здоров'я людей. Крім того, розвинений аграрний сектор сприяє зростанню кількості робочих місць для сільських місцевостей. Відтак, розвиток сільського господарства залишається пріоритетним напрямом політики України, а стратегія його розвитку постійно переглядається, зокрема в умовах війни.

Звісно, сільське господарство в Україні має свої особливості розвитку та пріоритетні напрямки за якими сільськогосподарські підприємства розвиваються. Від кількості сільськогосподарських підприємств та успішності їхньої діяльності залежить сталий та збалансований розвиток економіки держави, зокрема це визначає продовольчу незалежність. При цьому сільське господарство не здатне повноцінно конкурувати з іншими галузями, тому рівень та ефективність його підтримки з боку держави співвідноситься з благополуччям самої держави. Наразі, в умовах війни та анексії територій України, сільськогосподарське виробництво України перебуває у досить складному становищі, окрім того українське сільське господарство характеризується деформованою аграрною структурою і досить тривалий час перебувало у стані, що характеризується виснаженими ґрунтами, подекуди використовувалися застарілі технології, сільськогосподарські підприємства не мали економічних стимулів для розвитку та розширення виробництва. Зростання цін на промислові ресурси випередило зростання цін на сільськогосподарську продукцію, і це призвело до значного погіршення матеріальної бази сільського господарства України та важкого фінансового стану товаровиробників. Всі ці обставини разом із вагомим чинником повномасштабної війни в Україні підривають можливості сталого розвитку і діяльності сільськогосподарських підприємств.

Загострення соціально-економічних та політичних проблем разом із військовими діями на території України, вимагають зміни вектора розвитку сільськогосподарського сектору та більшості його підприємств. Одним із важливих завдань на національному рівні є забезпечення сталої діяльності сільськогосподарських підприємств, збалансований розвиток, який однаково поєднує економічний, екологічний та соціальний виміри розвитку.

Управління сталим розвитком безпосередньо пов'язане з факторами зовнішнього середовища та соціальною спрямованістю бізнесу. Управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств потребує комплексного та

системного підходу. Це тісно пов'язано з іншими сферами організаційного менеджменту. Сталий розвиток поєднується із корпоративною конкурентоспроможністю. Науковці стверджують, що в аграрному секторі нові продукти, технології, методи та механізми, які необхідні галузі та її суб'єктам для конкурентоспроможності, є реальним засобом підвищення екологічної стійкості навколишнього середовища. Сталий розвиток аграрного сектора – це здатність аграрного сектора та його об'єктів управління створювати раціональні виробничі структури, які за рахунок мобілізації внутрішніх резервів сприятимуть у разі непередбачених зовнішніх впливів пом'якшенню негативних наслідків та мінімізації відхилень від сформованих тенденцій розвитку [3].

На жаль, довоєнні успіхи сільського господарства України (особливо його корпоративного сегмента) у вигляді технічного прогресу, зростання продуктивності праці, масштабів виробництва й експорту супроводжувалися значними соціальними й екологічними втратами всередині країни. Агресія росії виявила додаткові негативні наслідки агрохолдингової моделі українського сільського господарства. Війна надзвичайно ускладнила функціонування великотоварного сільськогосподарського виробництва через розрив логістичних ланцюгів, екологічні катастрофи на корпоративних тваринницьких комплексах, блокування ринків збуту тощо [2].

У ситуації воєнного конфлікту основною метою українського аграрного сектора стало надійне забезпечення населення сільськогосподарською продукцією та продовольством. Фермери та особисті селянські господарства відіграли важливу роль у збереженні та розвитку місцевих ринків і ланцюжків постачання продовольства.

Українське сільське господарство та окремі підприємства знаходяться перед вибором між двома можливими сценаріями подальшого розвитку. В першому сценарії, пов'язаному з процесом післявоєнної відбудови, Україна відновлює попередню структуру сільського господарства і продовжує політику, що передбачає надмірну підтримку агрохолдингів. Однак такий сценарій є не вигідним для держави і суспільства в цілому. У другому сценарії передбачається зміна аграрної політики на стійку модель, яка ґрунтується на забезпеченні рівних прав на розвиток для всіх груп суб'єктів, що беруть участь у сільськогосподарському виробництві. Це охоплює прозорий і справедливий доступ до сільськогосподарських та інших земель, виробничих ресурсів, вільний доступ до збуту і конкуренцію на справедливій основі [1].

Результатом застосування цих підходів може бути потенційна зміна аграрної структури, що дозволить сімейним фермам використовувати свій виробничий потенціал для створення суспільних благ і розвитку місцевих громад. Крім того, це сприятиме адаптації аграрної структури України до вимог Європейського Союзу, зокрема до принципів сталого розвитку. Для втілення такого сценарію відродження сільського господарства та розвитку сільських територій в Україні необхідно побудувати нову інституційну систему підтримки внутрішньої продовольчої безпеки, реалізувати євроорієнтовану аграрну політику, здійснювати відповідальне стратегічне планування та моніторинг ситуації в галузі, а також збирати відповідні дані в контексті сталого розвитку підприємництва в умовах війни та післявоєнного стану.

Отже, у військових умовах забезпечення сталої діяльності сільськогосподарських підприємств є важливим завданням для забезпечення продовольства та збереження економічної стабільності в країні. Для цього необхідно розглянути можливі підходи, такі як захист сільськогосподарських земель від військових дій, забезпечення безпеки працівників та збереження виробничих потужностей.

Для досягнення цієї мети необхідно також розглянути можливості збільшення виробництва та підтримки малих та середніх сільськогосподарських підприємств. Окрім цього, можна розглянути заходи підтримки сімейних ферм та інших суб'єктів сільського господарства, що мають меншу кількість ресурсів та обладнання, але можуть мати значний внесок у забезпечення продовольства та підтримку місцевої економіки. Також важливо розглянути можливості підтримки розвитку нових технологій та інновацій у сільському господарстві, таких як збільшення продуктивності праці роботів, використання дронів для моніторингу полів та інші сучасні технології.

Загалом, забезпечення сталої діяльності сільськогосподарських підприємств у військових умовах вимагає комплексного підходу, включаючи розгляд питань безпеки, підтримки малих та середніх підприємств, використання новітніх технологій та інших рішень, які сприятимуть забезпеченню ефективності та сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрями забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання / наук. ред. Сторонянська І. З. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». 2022. 70 с.
2. Сільське господарство України в умовах воєнного стану: уроки для суспільства і політиків. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9288> (дата звернення: 15.04.2023)
3. Чайковський І. А. Механізми забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2018. № 6. С. 108-114.

УДК 330.8

*Лунак Р. Л., д.е.н., професор,
Швидкий О. С.,
здобувач вищої освіти першого (бакалавр.) рівня
Львівський торговельно-економічний університет*

НАЛАГОДЖЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ КООПЕРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ БАЗОВИХ ОСНОВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Зростання національного господарства передбачає впровадження широкої кількості підходів, яка забезпечуватимуть ресурсне забезпечення економіки та